Verslag van de KNNV reis naar Parco Val Grande in Italië van 30 juni t/m 12 juli 2014

AC-KNNV reis naar Parco Val Grande (Valle Vigezzo) in Italië

Reisleider: Magda Gerlach

Deelnemers: Annie Vos
Janke Lesterhuis
Lenie Huitzing
Ria van Leeuwen
Mikkel Suijker
Saakje Borger
Alfons Vaessen
Edith Klaassen
Anneke Boekhorst

Foto's in dit verslag van : Alfons Vaessen, Lenie Huitzing; Ria van Leeuwen; Magda Gerlach

Accommodatie: Albergo Panorama
Via per Re 25
Malesco – VB 28854
Italië
Tel: 032495022
Website: www.albergopanorama.info
e-mail: info@albergopanorama.info

Groepsforo

In het uiterste noorden van Italië net ten zuiden van de grens met Zwitserland ligt Parco Val Grande in de regio Piëmonte en wordt begrensd door het Lago Maggiore in het oosten, het Valle D'Ossola in het westen en het Valle Vigezzo in het noorden. Een nog tamelijk onbekend natuurgebied.

In het Bassa Val Grande domineren de kastanjebossen en in het Alta Val Grande de beukenbossen. In juni zijn de alpenweiden een bloemenzee met veel beschermde planten zoals Alpenakelei en
Van de vele vogelsoorten die er voorkomen zijn de steenarend en de slechtvalk wel de meest bijzondere. Verder zijn er gemzen, reeën en herten en roofdieren zoals vos, marter, das en wezel. Er huist in het park ook een vrij grote populatie adders, oppassen dus.

Het aantal dagwandelingen om te maken is groot. Er zijn een tiental *sentieri natura* die we kunnen bewandelen voor een nadere kennismaking met het park. De hoogteverschillen die we per dag overbruggen variëren van 130 meter tot 900 meter.

Verder is Val Grande een belangrijk geologisch gebied. Hier ontmoeten de Afrikaanse en de Europese aardplaten elkaar en is het een van de weinige plaatsen waar je een deel van de aardgesteenten kunt zien. We maken een wandeling over de geologische route waar we de verschillende stadia van de vorming van de Alpen kunnen zien.
Tenslotte ligt er een prachtige Botanische Tuin in Stresa de Giardino Alpina. Daar zullen we ook een bezoek aan brengen.

Omdat het Parco Val Grande een onbekend gebied is voor de ARC-KNNV maken we gebruik van een plaatselijke gids van het natuurpark: Andrea(op onderstaande foto derde van links staand).

Onze overnachtingsplaats is Albergo Panorama in Malesco (www.albergopanorama.info), op 7 km van de ingang van het park gelegen. Met een plaatselijke bus worden we dagelijks naar het park vervoerd.

KNNV reis 2014 Val Grande

Dag 1, 30 juni 2014, reisdag Arnhem – Malesco,
We ontmoeten elkaar op het station in Arnhem. Het is grappig hoeveel mensen elkaar al kennen van eerdere reizen. Maar iedereen ontmoet ook weer nieuwe mensen. Als onverwacht extraatje ontvangt iedere reiziger van de NS een plakje chocola. Deze worden uitgedeeld om mensen er aan te herinneren dat de papieren treinkaartjes binnenkort volledig worden vervangen door de OV-chipkaart. Ik besef dat bij de terugreis naar huis wat extra tijd moet inruimen om zo'n kaart aan te schaffen.
Als we allemaal aanwezig zijn wachten we al pratend op de komst van de ICE naar Basel. De internationale treinen hebben echter vertraging. Uiteindelijk starten we de reis met 35 minuten vertraging. Volgens ons reisschema is dat geen probleem, omdat we in Basel bijna 3 uur moeten wachten op de volgende trein. We zoeken onze reserveerde stoelen op en dan kan de reis beginnen.
De reis verloopt tot Keulen voorspoedig. Maar op het station van Keulen blijkt de trein een technisch mankement te hebben. We wachten netjes op een duidelijk bericht wat er nu verder gaat gebeuren. Er volgen berichten voor passagiers die naar andere grotere steden gaan. Zij kunnen beter overstappen op een andere trein. Mensen stappen uit, maar wij blijven nog netjes zitten, in het rotsvaste vertrouwen dat de trein zo wel verder zal gaan. We worden wel steeds onrustiger, naarmate meer mensen de trein verlaten. Maar er is geen omroepbericht dat onze trein niet verder gaat. Uiteindelijk, na misschien een kwartier of half uur (als je wacht lijkt de tijd altijd langer te duren), wordt aangegeven dat het mankement wel is verholpen, maar dat ze er niet op vertrouwen dat het niet opnieuw optreedt. Iedereen moet overstappen op een andere trein.
We stappen uit zonder duidelijk te hebben wat we nu moeten doen. Magda zoekt een conducteur op en vindt uit dat we eerst met een trein een klein stukje terug moeten, naar een ander station net voor Keulen. En daar moeten we in een andere ICE stappen om onze tocht naar Basel voort te zetten. En we moeten snel zijn om de trein naar het andere station te halen. En dat moeten veel medepassagiers, dus wordt het even hectisch. Gelukkig houdt Magda het hoofd koel en neemt kordaat de leiding. Ze zorgt er voor dat we allemaal op tijd in de goede trein stappen.

tijdens onverwachte overstap in Keulen

Al die medepassagiers stromen in het overstapstation naar het perron, waar onze vervangende ICE zal arriveren. In deze ICE is er geen sprake meer van geserveerde plaatsen. We hopen dus maar dat het lukt om toch allemaal bij elkaar te blijven. We lopen in ieder geval alvast naar het deel van het station waar het wat rustiger is.

wachten op de vervangende ICE

Een van de groepsleden verliest tijdelijk het vertrouwen dat we vandaag nog in Malesco aankomen. En hij weet ons te verbazen door aan te geven dat hij terug gaat naar huis. Kordaat voegt hij de daad bij het woord, neemt zijn koffer en loopt daadwerkelijk weg. Totaal overrompeld door deze daad blijven we verbijsterd achter. Gelukkig wordt hij alsnog overgehaald om bij ons te blijven. En dat is vooral zijn geluk, want zijn doemscenario wordt totaal niet bewaarheid.
We kunnen in de vervangende trein met gemak de ruimte vinden om bij elkaar te blijven. En de reis verloopt verder vlekkeloos. De oorspronkelijke pauze van bijna 3 uur in Basel is weliswaar geslonken tot slechts een half uur, maar daar is niemand echt rouwig om.
In Domosossola moeten we overstappen op een locale toeristische trein op de Centovalli spoorlijn. Deze onderhoud de verbinding tussen Domosossola (Italië) en Locarno (Zwitserland). Het betreft een bergtrein, die sinds 1923 tussen Domodossola in Ossola en Locarno aan het Lago Maggiore rijdt. In Italië heet het treintje 'Vigezzina' en 'Centovallina (100 Valleien)' in Zwitserland. Het is te beschouwen als een technisch wonder met, verspreid over 53 km, allerlei spoorbruggetjes over diepe kloven. De route gaat vanuit Domodossola (267 m) langs het eerste Nationale Park van de Italiaanse Alpen 'Valgrande', via prachtige plaatsjes als Druogno (826 m) , Santa Maria Maggiore (830 m), Re (680 m) en Intragna (339 m) naar Locarno (250 m) aan het Lago Maggiore.

Bron http://www.ossolaland.com/leisuresportculture/LagoMaggioreExpress.htm

Ook in dit treintje zijn de plaatsen voor ons gereserveerd. We worden opgewacht door de conducteur, die ons naar onze plaatsen begeleidt. Het werkt erg op mijn lachspieren. Er zijn plaatsen gereserveerd, maar de trein is nagenoeg leeg. Later tijdens deze reis blijkt dat, dat vooral te maken heeft met het tijdstip, waarop we reisden.
We worden in ieder geval getrakteerd op hele mooie uitzichten tijdens de half uur durende reis naar Malesco.
Keurig op de afgesproken tijd komen we aan in Malesco. Daar worden we opgewacht door onze gastvrouw. Ons hotel blijkt praktisch naast het station te liggen. Na een reis van 12 uur worden we gastvrij onthaalt. Iedereen krijgt een kamer toebedeelt. We brengen onze bagage naar de kamer en keren terug naar de eetzaal om ons daar te goed te doen aan broodjes, rauwkostsalade, kaas, vleeswaren en fruit. Als iedereen wat bekomen is van deze lange dag doen we nog een voorstelrondje. Daarna gaan we ieder naar onze eigen kamer. Het was een lange dag, maar de omgeving belooft een prachtige vakantie.
Ria van Leeuwen

Dag 2: dinsdag 1 juli 2014

- Doel: Deze eerste dag is een ‘ acclimatisatiedagje’: we beperken ons tot een bezoek aan het museum van Val Grande in Malesco waarna we een wandelingetje maken langs de Loana.
- Goed wandelweer, droog maar bewolkt

Aan het ontbijt blijkt dat de meeste reisgenoten goed geslapen hebben, zij het dat menigeen het een beetje koud had en daarvoor eigen oplossingen heeft gevonden. Bij aankomst, gisteravond, zijn we door Anna en Flavia onthaald op soep met brood. Nu serveren zij ons een Italiaans ontbijt met hetzelfde witte brood waarin wij de vezels missen. Magda geeft door dat wij liever bruin brood eten. We zitten aan een lange tafel in een hoek van de grote eetzaal; lange vitrages belemmeren ons het uitzicht. Annie en ik schuiven de gordijnen provisorisch open waarop Anna de gordijnen helemaal open schuift. Ons uitzicht is de steile, beboste noordhelling van Valle Vigezzo. In het noordwesten liggen op de voet van de helling, kleine, witte dorpjes, ieder met een kerkje met (vrijstaande) toren.
Na ontvangst van een volumineus lunchpakket met in plastic en aluminumfolie verpakte etenswaren, gaan we naar centrum Malesco. We kuieren wat over de weekmarkt. Malesco is een typisch bergstadje: heel smalle straten, hoge huizen met dikke muren. Dat ook de Kelten in Malesco zijn geweest blijkt uit diverse sculpturen bij het gemeentehuis waaronder een replica van een deksel met Keltische symbolen die werd gebruikt om een bron af te sluiten.

Als het aan Val Grande gewijde museum om 10.00 opent gaan we naar binnen en kopen de hele voorraad aan 1:25.000 wandelkaarten op. De onderste verdiepingen van het museum, een voormalig gerechtsgebouw, zijn gewijd aan de geschiedenis van de streek. We staan versteld van het mooie vaatwerk dat men uit de 'Pietra ollare' wist te maken. Deze Pietra ollare – speksteen - werd in de omgeving gewonnen door grote bollen uit de rotsen te snijden. Vanuit een raam hebben we zicht op herstelwerkzaamheden aan het dak van een naburig huis. De daken zijn hier van lokale schist/gneis dat wel 300 kg/m^2 weegt.
De bovenverdieping van het museum is gewijd aan de geologie van deze streek. Valle Vigezzo, de vallei waarin Malesco ligt, is onderdeel van een grote breuk die van west naar oost door de zuidelijke Alpen loopt: de Insubrische lijn. Eigenlijk maakt Valle Vigezzo deel uit van de noordwestelijke aftakking van de Insubrische lijn: de Centovalli-Simplonlijn. Ten noorden van deze breuken is het gesteente wel 15 km omhoog gekomen. Grote en kleinere geologische kaarten laten zien, dat we ons hier in de 'wortelzone' van het Penninisch dekblad (de bodem van de voormalige Tethyszee) bevinden. Helaas is alle uitleg alleen in het Italiaans. Dat geldt ook voor de bijschriften van lokale gesteenten – zoals de Pietra ollare - die hier zijn uitgestald.

Als we uitgekeken zijn, beginnen we aan onze wandeling. Het doel is vanuit Malesco over de weg en deels over wandelpad M14 in zuidwestelijke richting langs het riviertje de Loana te lopen, deze oversteken bij Patqueso en over wandelpad M10 terug te keren naar Malesco.

In de berm van de weg direct buiten het dorp zien we direct een vlinder die door Alfons als knoopkruidparelmoervlinder wordt gedetermineerd. De Italiaanse mus en het gezang van de Europese kanarie onderstrepen dat we in het buitenland zijn.
Hogerop slingert de weg door gemengd loofbos met fijnsparren; langs de weg staat een rijke kruidlaag. Annie voert de planten in haar smartphone (met GPS) invoert om ze later up te loaden naar Observado. We zien veel Grote Veldbies en ook Witte veldbies. Leuke waarnemingen zijn verder Dennenwolfsklauw, Pyteuma scheuzeri ssp scheuzeri, een bolrapunzel met een heel smal blad.

knoopkruidparelmoervlinder

Een opvallende plant is Streptopus amplexifolius, een waarbij onder elk stengelomvattend blad een klein bloemetje hangt. We zien ook diverse leuke zegges zoals Bergzegge en een veldje met Trilgraszegge. Verder vinden we enkele bijzonder donkere Bosorchissen.

Als we gaan lunchen hebben we de 2,5 km naar wandelpad M14 nog niet afgelegd. Even later bereiken we dan toch de M14: een pad dat nogal steil omhoog gaat. Eenmaal bovenaan dit pad gekomen, besluiten we dat we ons doel vandaag niet gaan halen en keren we terug.
Dan zie ik een muis de weg oversteken en vlak daarachter nog één, een kleiner exemplaar. Nieuwsgierig loop ik erheen in de hoop ze beter te zien. Dat lukt niet onmiddellijk. Als ik me omdraai komt er een muis uit de berm aangehold - of is het springen?

Direct daarna voel ik iets tegen mijn zwaaiende bergschoen: het is de muis. Het ging zo snel dat ik me niet realiseerde dat de muis op ramkoers lag met mijn voet. Het mooie diertje blijft versuft in de berm zitten. Ik vrees dat de muis deze confrontatie met de dood zal bekopen: zo'n suf diertje is een makkelijke prooi. Wat jammer! Ook als natuurliefhebbend mens, ben je al gauw een stier in een porseleinkast.

Aan het eind van de middag keren we terug in hotel Panorama. In totaal hebben we zo'n vier km afgelegd: niet gek voor een knnv-excursie!

Leny Huitzing

Dag 3, woensdag 2 juli 2014

Wandeling langs "Il Fiume"

Op woensdag 2 juli zou het dan echt beginnen: we zouden met een gids langs Il Fiume heen en terug lopen. Il Fiume betekent heel origineel: de stroom.

De gids, Andrea, was een jongeman van ongeveer 33 jaar, zoöloog en ook geïnteresseerd in andere natuurhistorische en geologische verschijnselen en hun achtergrond. De manier waarop Annie haar waarnemingen digitaal verwerkte intrigeerde hem zeer. Mij ook trouwens, geweldig!

Het busje bracht ons die ochtend naar Finero en daar konden we dan meteen allemaal de regenkleding maar aantrekken, want het werd nu menens met de neerslag.

Andrea vertelde toen dat de grenzen van het Parco Val Grande zo getrokken waren om de agrarische activiteiten in de kleine dorpen rond het park niet te belemmeren. Er zijn daar nu wat kleine bedrijven met schapen en geiten. Later zagen we ook nog wat koeien. Nu is het park "The Last Wilderness" van de Alpen, er lopen geen wegen door en er komen weinig mensen, het is er stil. Zo'n 100 jaar geleden was dat wel anders. Toen was het in dit gebied een en al bedrijvigheid met veel lawaai van boskappers met lieren en zagen die o.a. boomstammen naar beneden lieten rollen. Na die ontbossing ontstond er wat veeteelt op de steile hellingen.

Na die uitleg zette Andrea de pas erin, maar ja er was voor ons KNNV-ers nog zoveel te zien langs dat omhooglopende weggetje, dat wij hem niet meteen volgden. Jammer was dat voor een van onze deelnemers dat steile weggetje te inspannend bleek. Ze ging terug. Gelukkig is ze goed in het hotel aangekomen wat niet zo eenvoudig was als wij toen dachten.

Met zijn negenen vervolgden we onze weg. We zagen het nestje van een solitaire wesp met dubbelgevouwen vleugeltjes en Andrea die ook erg geïnteresseerd is in mieren liet ons zien hoe een blauw klokje rose vlekken krijgt als je er een mier mee kietelt cq pest: mierenzuur doet die verkleuring ontstaan.

Na het asfaltweggetje volgden we een pad naar beneden, langs een boshelling die eens een wei was. In dat beukenbos waren als je omhoog keek nog muurtjes zichtbaar die als veekering dienst hadden gedaan. Onvoorstelbaar dat op die hellingen koeien hadden gelopen! Wij liepen toen omhoog over beukenbladeren en gladde stenen. Ingestorte huisjes en schuren zagen we ook en Andrea vertelde dat het stenen dak een ge-

wicht had van 300 kg per vierkante meter. Als die daken niet meer werden onderhouden vormden ze een groot gevaar. Je zult die grote platte stenen maar op je hoofd krijgen!

Ondertussen was het soms droog, soms weer nat. Toen we voor de lunch aankwamen bij een mooie "vlakke" alm met ook al weer ingezakte huizen, ooit met aandacht en gezien de versieringen met liefde gebouwd, werd het even wat droger.

We gingen weer verder omhoog langs Il Fiume, we zagen een reebok en stofzaad. "Jaa", zei Alfons,"dat is een dubbelgetrapte parasiet" en we kregen de perfecte uitleg eraan toegevoegd.

Het was toen 13.05 uur. Even later vonden we een stuk hout met een verfje, misschien was dat daar door iemand achtergelaten, zo dacht ik, maar dat was niet geverfd zoals deze onwetende veronderstelde. De kopergroene kleur was het gevolg van aantasting van het hout door de groene bekerzwam. Niet te geloven.

Omdat we bij al die schoonheden moesten stilstaan en ook nog van de snelstromende Fiume moesten genieten en vooral ook moesten kijken waar we onze voeten moesten neerzetten haalden we het einddoel niet en werd er besloten voor Prebusa het pad aan de andere kant van de stroom terug te lopen, nu dus met ups en downs naar beneden

Daarvoor had Andrea ook nog verteld over de houtskoolwinning. Houtskool en hout was voor van alles en nog wat nodig in Milaan. Voor particulier en industrie. Voor de houtskoolovens in het bos gebruikte men als hout voor het dak dat van een Genista, want dat wil niet branden. Zwarte resten van die houtskoolovens konden we waarnemen.

Steeds liepen we in de (soms miezerige) regen, maar uiteindelijk kwamen we via het lege dorpje Provola weer in Finero waar we ons in een minuscuul barretje op een kopje koffie trakteerden, alvorens we in ons busje naar Malesco stapten.

Daar aangekomen wachtte ons een warme douche, een lekkere Italiaanse maaltijd en een avondje determineren. Ondanks de regen hadden we naar mijn mening een prachtige dag.

Janke.

Dag 4, Donderdag 3 juli 2014.

Wandeling vanuit Val Loana naar Alpe Scaredi.

Het wordt een heldere zonnige dag. Aan het ontbijt meldt Lenie spierpijn in haar knie ten gevolge van het determineren? We zijn gelijk in de goede stemming. De bus brengt 8 deelnemers en gids Andrea naar Fondo Li Gabbi op 1165 m. Andrea overtuigt me dat ik het water uit de bronnetjes hier veilig kan drinken, zodat ik niet zo veel hoef mee te dragen. Hij waarschuwt wel voor adders. Eerst lopen we door vlak en grazig terrein. Er lopen schotse hooglanders en ezels. Aan de voet van de helling is een kalkoven. Dan een steil pad omhoog met veel mooie planten erlangs. We zijn echter gesommeerd om eerst door te lopen naar de pas, om op de terugweg al kijkend af te dalen.
Het is warm. We horen korhoen en het blaffen van een ree. Vlak onder de pas staan Soldanella’s en witbloeiende krokussen!

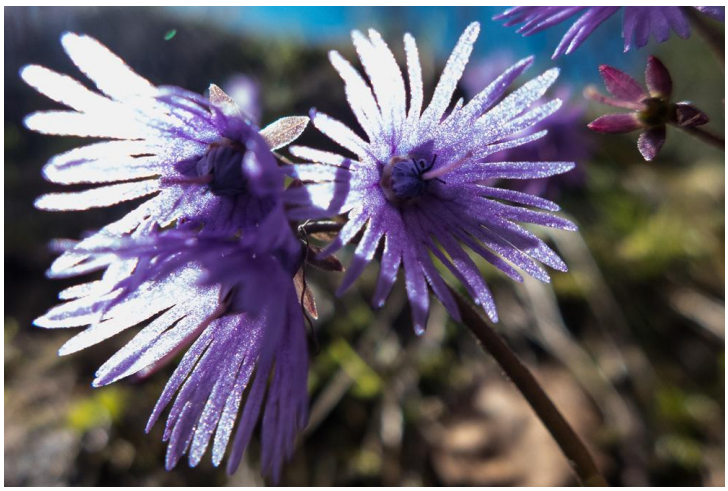
Foto: Alfons Vaessen

Op de pas, 1836 m., kijken we het Parco Nazionale Val Grande in en genieten van het uitzicht op de besneeuwde bergen van het Monte Rosa-massief. Andrea vertelt over het park en we zien gemzen. Na de lunch wordt er een groepsfoto gemaakt. Terwijl de anderen in de plantjes duiken, dalen Janke en ik langzaam af. Hebben we dat wel duidelijk laten weten? Schuldig voelen niet nodig volgens Magda en Alfons, even later. Samen pauzeren we en zien een grote groep scholieren aan ons voorbij gaan. We zagen ze al boven bij de hut. Het “buon giorno” en ”salve” is een tijdlang te horen. En dan kunnen we weer in alle rust rondkijken.
Beneden in het dal vinden we de “hooglanders” op ons pad. Wij van het pad af en er omheen.
En dan nog als toegift een Gems.

Edith Klaassen

Dag 5: Vrijdag 4 juli 2014

Wandeling van Finero langs Costa della Cólmine

Na een goed ontbijt en de lunch te hebben ingepakt vertrekken we naar het ophaalpunt waar Andrea al staat te wachten. Onze belbus verschijnt en brengt ons opnieuw naar Finero het startpunt van een nieuwe wandeling de Costa della Cólmine. De tocht begint in het dorp, waar we al snel een steegje induiken en al snel de natuur in wandelen, precies in het Ultra Mafische gesteente gebied! Ik kijk aldoor naar stenen in het pad, speurend naar die ene unieke steen om mee te nemen, het zijn er al snel meerdere, deze is nog mooier: serpentijn, pyroxeniet... , maar ik moet het wel meesjouwen. Maar het zijn niet alleen stenen, ook bloemen en insecten vragen om aandacht. We zien al snel de vliegende rupsen van Saakje, het blijken Phegea vlinders! Ook worden mooie rupsen op de foto gezet. En dit alles langs een open bospad dat door eiken en tamme kastanjes omhoog gaat. In stenen drinkbakken met water wijst Andrea onze gids op larven van de Alpen salamander, deze hebben nog hun externe kieuwen. Het bos gaat over in "Scottisch pine" (onze Grove Den) waar de gids heel enthousiast over is, dit is hier zeldzaam! Onderweg krijgen we ook de eerste korte buitjes te verwerken, het zou volgens verwachtingen pas in de middag gaan regenen. We horen en zien een Zwarte Specht! wat een joekel. Op de top van de bergrug hebben we uitzicht op het dal en zien we Malesco liggen, niet veel later bereiken we onze lunchplek de refuge Alpe Polunia op 1454m Dit is een onbemande hut waar we buiten op banken onze lunch genieten. Na de lunch begint het weer te regenen, dit keer geen buitje de regenpakken en capes gaan aan. We passeren nu ook wat lastiger stukken over smalle paadjes, rotsblokken en omgevallen bomen. Het wordt ook steeds gladder, ik ben blij met mijn stokken! Dan volgt een lange steile afdaling, het is nu echt oppassen! We komen op adem in Monte Vecchio (betekend berg van de oude vrouw) hier zien we de Rogge lelie! Nu volgt alleen nog een vlakke weg door het bos naar het dorpje Cursolo volgens onze gids, dat blijkt dan een “Italiaans vlakke weg” te zijn, dus weer klaute-

ren en glibberen nu en dan over trappen voor reuzen, maar 120 m dalen. We komen in een verlaten nat dorp aan, waar gelukkig een lange bank voor het gemeentehuis staat, droog! onder een fors uitstekende dakrand.

We zijn te vroeg, ons vervoer is pas een halfuur later geplanned.

11km

Mikkel

Dag 6: Zaterdag 5 juli 2014

Wandeling van het Geologisch Pad in Vogogna

De gebruikelijke routine na ontbijt lunchpakketten in de rugzak en op naar het station. Het is een zonnige morgen. Om 8:45 de trein naar Domodossola, daar de trein van 9:58 naar Vogogna (trein richting Milano) 1e haltestop. Vandaag gaan we een Geo pad lopen, een buitenkansje voor een stenen liefhebber!

Onderweg naar een terras met koffie vinden we een neushoornkever tussen de stenen van het plavijsel. Ik pak hem op voor een fotoshoot op een mooi muurtje. Daarna gaat hij (een mannetje! heeft grote hoorn) mee om door de anderen van de groep te worden bewonderd. Het gevonden koffieterras is gelegen langs een beek, met aan de andere zijde het kerk plein. Er gaat een trouwerij beginnen, auto's en gasten komen aan, valse kerkklokken luiden. Langs het VVV kantoor in het oude stadhuis lopen we naar de Castello. Hier staat het eerste geo-bord , met een uitstalling van gesteente monsters, prachtig gedaan! Om de hoek van het kasteel staat het tweede GB bij een imposante breuk in het gesteente. Dan volgt een stijl pad over gladde stenen en kruisen we een beek, we zien veel vlinders en een grote libel. Bij een heuse picknic plaats met tafels en banken houden we onze lunch, deze blijkt later om de hoek van een oude fort ruïne te liggen. Dan volgt een dilemma, we zijn pas op een kwart van de route en het volgende deel blijkt een heel ruig pad langs een berghelling. De groep wordt gesplitst, de geofielen gaan een gedeelte van de route proberen en keren na 1 uur terug, de rest gaat de ruïne bekijken en wachten op ons. Het pad is echt een uitdaging, braam uitlopers en omgevallen bomen proberen ons te ontmoedigen, dan volgen er passages die van kettingen moesten worden voorzien…. Gelukkig zijn de geo-borden net nieuw en duidelijk leesbaar, wel Italiaans met een kleine engelse samenvatting. Het is alleen jammer dat de natuur erg uitbundig het onderwerp probeert te verduisteren….. We doen 4 Gb's en krijgen uitleg over lokale gesteente lagen en breuk systemen, we zien gebande gabbro's, granaten in matrix en serpentijnen .

Dan gaan we terug, helaas missen we de scheiding van de Afrika en Europa plaat die aan het eind van deze route ligt, we hebben een trein te halen! Bij de ruïne treffen we de anderen (maar niet Saakje! deze blijkt later al terug naar het dorp te zijn…), en dalen af over een nu opgedroogd pad!

Aangekomen op ons koffie terras nemen we nog een lekkere gelati en puffen even uit. Op weg naar het station zien we de trein al binnenkomen, door strategisch (langzaam!) in te stappen kunnen we het vertrek net lang genoeg rekken totdat iedereen binnen is, tot groot ongenoegen van de conductrice!

Mikkel

Dag 7 : Zondag 6 juli 2014

De botanische tuin in Stresa.

Na weer een stevig ontbijt zijn we met de hele groep bij mooi weer vertrokken met het boemeltreintje van 8:46 uur naar Domodossola. Daar overgestapt op de trein naar Stresa. Bij het passeren van Vogogna (van dag 6) de ruines van de burcht nog gezien en gezocht waar we gisteren gelopen hebben.

Stresa ligt aan het Lago Maggiore op 205m. hoogte. Onderweg naar de kabelbaan (funivia) die ons halverwege de Mottarone, naar de botanische tuin moest brengen stond bij een sanitaire stop een mooie bloeiende en geurende Chinese ligusterboom (Ligustrum lucidum) met grote pluimen van witte bloemen. Vanuit de kabelbaan mooi uitzicht over het Lago en over schitterend bloeiende tamme kastanjes onder ons.

Eerst van een goede Italiaanse koffie genoten voor we na een klein eindje lopen de botanische tuin in gingen.

De Giardino Alpinia ligt op een hoogte van 800 m., bestaat sinds 1934 en heeft een oppervlak van 4 ha. Er staan vooral planten uit de Alpen en de uitlopers hiervan, maar ook planten uit de Kaukasus, China en Japan en enkele mooie bomen. Soms waren de planten nog jong en soms met de verkeerde naambordjes, maar ook wel planten die we deze vakantie gezien hadden en soms waren de bordjes behulpzaam bij de benoeming.

Het mooist was het uitzicht. Ons lunchpakket aten we terwijl we genoten van het uitzicht over het Lago Maggiore met de 3 Borromeus eilandjes met palazzo's en tuinen, de sneeuwtoppen van de Zwitserse Alpen, het meer van Varese en o.a. de grote roofvogel (slangenarend?).

Af en toe was er een spatje regen, maar al met al een lekker rustig dagje.

In Domodossola bij het station nog een heerlijk ijsje en weer terug naar ons hotel in Malesco.

Ons diner bestond uit lasagne, kalfsvlees (sorry, wat de vegetariers kregen weet ik niet meer) met frietjes en venkel en als dessert merenguecake. Zoals alle dagen weer erg lekker.

Anneke te Boekhorst

Dag 8: vrij te besteden dag.

Dag 9: Maandag 7 juli 2014

Wandeling van Finero via La Cima naar Malesco

Om half negen vertrokken we onder leiding van onze nieuwe gids Elena met het busje naar Finero, de startplaats van onze bergwandeling. Nadat we door het fraaie dorp gelopen waren, liepen we over een weitje naar het beukenbos, dat de hellingen rond Finero domineert. Na enkele honderden meters rustig klimmen over een niet al te stijl, goed begaanbaar pad kwamen in een eerste weitje. Hier waren de tekenen van verruiging goed te zien, maar duidelijk minder dan in enkele hoger gelegen weitjes. Daardoor waren er nog veel bloemen en vlinders. Onder andere zagen we hier prachtanjer, koninginnepage en rotsvlinder.
Daarna ging het verder door het beukenbos afgewisseld met weitjes, die vaak duidelijk vergrast waren, naar het kapelletje Capella del Group. Hier hielden we een korte pauze om te genieten van het prachtige uitzicht over het Valle Vigezzo, het Valle Cannobio en de toppen van het Parco Nationale Val Grande.
In de klim naar La Cima passeerden we in een dalletje een grote steen met daaronder een bron. Op de steen zijn oude menselijke inscripties zichtbaar uit de bronstijd. De weg naar de top van La Cima ging verder door Alpenroosjesheide. Hier kwamen we ook echte alpensoorten tegen.
Op de top op 1810 meter hebben we geluncht bij het kruis en genoten van het uitzicht. We werden nu bezocht door een aantal geiten en een eerste hagelbui. Tot dan toe was het zonnig weer geweest.

De route naar Malesco ging tot de Alpe Cortino over Alpenroosjesheide, weitjes en bos rustig naar beneden. Vanaf de Alpe Cortino loopt het overigens goede pad vrij stijl door het beukenbos. Hier en daar waren traptreden aangelegd om de afdaling gemakkelijker te maken. In het bos vonden we weer twee houtskoolplateaus.
Op de verharde weg naar Malesco aangekomen besloten we deze te volgen, vanwege de tijd en het dreigende weer. Via enkele afkortingen en na een nieuwe hagelbui kwamen we rond half vijf aan in Malesco, waar het overigens erg hard gehageld had. We hebben onszelf getrakteerd op koffie, thee en ijs. Tevreden namen we afscheid van Elena, die de tocht goed begeleid had.
Totaal hebben we gelopen van 9u tot 16.30u en in die tijd 12km afgelegd, 920m geklommen en 1050m gedaald.

Alfons Vaessen

Foto: Valle Vigezzo vanaf La Cima, foto: Alfons Vaessen

Dag 10: Dinsdag 8 juli 2014

Oude handelsweg Druogno naar Trontano

Vandaag is de gekozen wandelroute niet al te inspannend. Het is bewolkt en we beginnen in de regen. De verwachting is dat het later op de dag opklaart. Deze tocht staat meer in het teken van de cultuurhistorie dan van de planten, maar … dan ken je die KNNvers nog niet. Planten staan overal. En losgerukt van de gebruikelijke omgeving lijken velen ook heel bijzonder. Dat zorgt ervoor dat we over het eerste deel van de wandeling anderhalf uur doen. Dat deel kun je normaal in een kwartiertje lopen.

Deze dag wordt vooral gekenmerkt door de aanhoudende regen. We hebben mooie dorpjes en vergezichten gezien. Ook de planten en insecten lieten zich niet onbetuigd. Die laatste categorie liet zich dankzij de regen makkelijk fotograferen.
We pauzeren in een dorpje onder een boom voor de kerk. Zo in de natte kleren en met wat wind wordt ik daarbij behoorlijk koud en ik was niet de enige. Het is tijdelijk wel opgehouden met regenen, maar het ziet er naar uit dat we nog meer regen gaan krijgen. En dat is ook zo. Het begint opnieuw te regenen en het houdt niet meer op. Iedereen raakt doorweekt en koud. In Marone, een verlaten en vervallen dorp besluiten we om met de trein naar het einddoel te gaan.
We stappen in het station van Marone op om vijf minuten laten in Trontano weer uit te stappen. Daar wachten we op de trein, terug naar Malesco. Eenmaal in het hotel is het genieten van een warme douche en warme drankjes.

Hoewel het vooral een verregende dag was hebben we veel mooie en bijzondere plekjes gezien.

Een foto-impressie van de dag:

Foto 1: Pure schoonheid

Foto 2: Verkleumde vlinder

Foto 3: Sempervivum arachnoideum – Spinnenweb-huislook

Foto 4: Isophya kraussii - Duits propje (?)

Foto 5: mooi doorkijkje

Foto 6: zoeken naar een droge plek in Marone

Foto 7: nat en verkleumd wachten in Trontino

Dag 11: 9 juli 2014

Van Prestinone via Re naar Malesco

Met de kabel naar Piana di Vigezzo. Boven willen we een rondwandeling maken. Daarna weer terug met de kabel. Helaas bleek de kabel slechts twee keer per dag te gaan om 08.00 uur en om 17.00 uur. Wij stonden er even voor 09.00 uur en waren dus te laat. We hebben toen vanuit Prestinone een wandeling in het Valle Vigezzo gemaakt tot aan Re. De wandeling ging voornamelijk omlaag, en had weinig hoogteverschil. We passeren mooie oude plaatsjes zoals Vocogno, Craveggia en Zornasco. Het was jammer dat we niet naar boven konden, maar hebben toch een welbestede dag gehad, getuige onderstaande foto's.

Plantenlijst

Annie Vos

Wetenschappelijke naam	**Nederlandse naam**	data
Abies alba	Zilverspar	1,4
Acer campestre	Spaanse aak	5
Acer platanoides	Noorse esdoorn	1
Acer pseudoplatanus	Gewone esdoorn	1,m
Achillea atrata	(Zwartgerand duizendblad)	
Achillea macrophylla	(Grootbladig duizendblad)	3
Achillea millefolium	Duizendblad	1,m
Aconitum napellus	Blauwe monnikskap	2
Actaea spicata	Christoffelkruid	3
Adenostyles alliariae	(Grijze klierstijl)	3
Aegopodium podagraria	Zevenblad	1
Agrimonia eupatoria	Gewone agrimonie	8,10,m
Agrostis capillaris	Gewoon struisgras	1,8,10,m
Ajuga pyramidalis	Piramidezenegroen	1,3
Ajuga reptans	Kruipend zenegroen	1,2
Alchemilla alpina	(Alpenvrouwenmantel)	2,4,9
Alchemilla spec.	soort vrouwenmantel	2
Alliaria petiolata	Look-zonder-look	m
Alnus glutinosa	Zwarte els	1
Alnus viridis	(Groene els)	1,3
Anagallis arvensis ssp. arvensis	Rood guichelheil	m
Anemone nemorosa	Bosanemoon	1,8
Anthericum liliago	Grote graslelie	2,4,9,10
Anthoxanthum odoratum	Gewoon reukgras	1,m
Anthyllis vulneraria	Wondklaver	3,4
Aquilegia alpina	(Alpenakelei)	3
Arabis alpina ssp. alpina	(Alpenscheefkelk)	10
Arabis turrita	Torenscheefkelk	4,5
Arctium lappa	Grote klit	m
Arctostaphylos uva-ursi	Berendruif	4
Arenaria serpyllifolia	Zandmuur	5,m
Arnica montana	Valkruid	3,9
Arrhenatherum elatius	Glanshaver	m
Artemisia campestris (Hk.ssp camp.)	Wilde averuit	8
Artemisia vulgaris	Bijvoet	1,8,m
Aruncus dioecus	Geitenbaard	1,3,8,10,m
Asplenium adiantum-nigrum	Zwartsteel	2
Asplenium ceterach	Schubvaren	2,4
Asplenium ruta-muraria	Muurvaren	2,5,m
Asplenium septentrionale	Noordse streepvaren	1,5,8,10
Asplenium trichomanes	Steenbreekvaren	1,4,5,10,m

Asplenium x alternifolium	Noorse streepv.x Steenbreekvaren	10
Aster bellidiastrum	(Alpenmadelief)	3
Astragalus glycyphyllos	Hokjespeul	1,8
Astrantia major	Groot sterrenscherm	2,4,10
Astrantia minor	(Kleine astrantia)	1,2,4,9
Athyrium distentifolium	(Alpen-Waldfarn)	3
Athyrium filix-femina	Wijfjesvaren	1,3,8,10
Barbarea vulgaris	Gewoon barbarakruid	1
Bellis perennis	Madeliefje	5,m
Betula pendula	Ruwe berk	m
Brachypodium pinnatum	Gevinde kortsteel	9
Brachypodium sylvaticum	Boskortsteel	2,8
Briza media	Bevertjes	2,4,9
Buddleja davidii	Vlinderstruik	1,5,m
Bupleurum stellatum		4
Calamagrostis canescens	Hennegras	m
Calamagrostis epigejos	Duinriet	2,10,m
Calluna vulgaris	Struikhei	1,4,5,9,10
Campanula barbata	(Baardklokje)	9
Campanula patula (ssp. costae)	Weideklokje	5,7,10
Campanula rapunculus	Rapunzelklokje	m
Campanula rotundifolia	Grasklokje	1,9,m
Campanula scheuchzeri	(Scheuchzer's klokje)	2
Campanula spicata	(Aarklokje)	8
Campanula trachelium	Ruig klokje	4,8
Capsella bursa-pastoris	Herderstasje	m
Cardamine flexuosa	Bosveldkers	1
Cardamine heptaphylla	(Zevenbladige tandveldkers)	2
Cardamine impatiens	Springzaadveldkers	1
Carduus defloratus	(Alpendistel)	2,3,4,9,m
Carex atrata ssp. aterrima	(Russgeschwärzte Segge)	3
Carex brizoides	Trilgraszegge	1,5,m
Carex caryophyllea	Voorjaarszegge	4
Carex divulsa	Groene bermzegge	5
Carex divulsa ssp. leersii	Bleke bermzegge	5
Carex echinata	Sterzegge	1
Carex foetida	(Stink-Segge)	3
Carex hirta	Ruige zegge	1,m
Carex lepidocarpa	Schubzegge	4
Carex montana	Bergzegge	1,2,9
Carex ornithopodoides	(Alpen-Vogelfuss-Segge)	3
Carex ovalis	Hazenzegge	1,9
Carex pallescens	Bleke zegge	4,9
Carex pilulifera	Pilzegge	2
Carex remota	IJle zegge	8,10
Carex sempervirens	(Altijdgroene zegge)	3

Carex sylvatica	Boszegge	2
Carlina vulgaris	Driedistel	4
Castanea sativa	Tamme kastanje	4,5,8
Centaurea jacea	Knoopkruid	1,8,9
Centaurea nervosa	(Geveerde centaurie)	9
Centaurea scabiosa	Grote centaurie	2,4
Cerastium arvense	Akkerhoornbloem	m
Cerastium fontanum ssp. vulgare	Gewone hoornbloem	1,m
Chaenorrhinum minus	Kleine leeuwenbek	6
Chaerophyllum villarsii	(Villars' ribzaad)	1,3,9
Chamerion angustifolium	Wilgenroosje	1,m
Chelidonium majus	Stinkende gouwe	5,m
Chenopodium bonus-henricus	Brave hendrik	2
Cicerbita alpina	(Alpenmelksla)	1,3
Circaea alpina	Alpenheksenkruid	6
Circaea lutetiana	Groot heksenkruid	8
Cirsium palustre	Kale jonker	1
Cirsium vulgare	Speerdistel	1
Clematis vitalba	Bosrank	5,m
Clinopodium vulgare	Borstelkrans	1,4,8
Coeloglossum viride (Hk. Dactylorhiza v.)	Groene nachtorchis	3
Convallaria majalis	Lelietje-van-dalen	8
Convolvulus arvense	Akkerwinde	10
Convolvulus sepium	Haagwinde	m
Conyza canadensis	Canadese fijnstraal	5,m
Cornus mas	Gele kornoelje	5
Corylus avellana	Hazelaar	1,m
Crepis aurea	(Gold-Pippau; Goudbloemstreep-zaad)	3
Crepis capillaris	Klein streepzaad	2
Crocus albiflorus	Bonte crocus	3
Crocus vernus	Bonte crocus	2
Cryptogramma crispa	Gekroesde rolvaren	3
Cuscuta epithymum	Klein warkruid	2
Cuscuta europaea	Groot warkruid	8,9,10,m
Cymbalaria muralis	Muurleeuwenbek	5,m
Cystopteris fragilis	Blaasvaren	2
Cytisus nigricans		8
Cytisus scoparius	Brem	2,3,4,8,9
Dactylis glomerata	Kropaar	1,m
Dactylorhiza fuchsii	Bosorchis	1,4
Danthonia decumbens	Tandjesgras	2,4,10
Daphne mezereum	Rood peperboompje	3
Daucus carota	Peen	2,8,10,m
Deschampsia flexuosa	Bochtige smele	1
Dianthus carthusianorum ssp. carth.	Kartuizer anjer	2,4,5,8,10,m
Dianthus superbus	Prachtanjer	2,9

Digitalis lutea	Geel vingerhoedskruid	4,8
Diplotaxis tenuifolia	Grote zandkool	m
Dryas octopetala	(Achtster; Zilverwortel)	3
Dryopteris filix-mas	Mannetjesvaren	1,8
Echium vulgare	Slangenkruid	2,5,8,10,m
Eleocharis quinqueflora	Armbloemige waterbies	3
Elymus canius	Hondstarwegras	1
Elytrigia repens	Kweek	m
Epilobium hirsutum	Harig wilgenroosje	10
Epipactis helleborine	Brede wespenorchis	1
Equisetum arvense	Heermoes	1,m
Eragrostis pilosa	Straatliefdegras	4
Erica carnea	(Sneeuwheide)	4
Erigeron annuus ssp. septentrionalis	Madelief-fijnstraal	1,8,10,m
Eupatorium cannabinum	Koninginnekruid	1,8,m
Euphorbia cyparissias	Cipreswolfsmelk	10
Euphorbia maculata	Straatwolfsmelk	5
Euphorbia peplus	Tuinwolfsmelk	m
Euphorbia stricta	Stijve wolfsmelk	2
Euphorbia virgata	syn. v. E. tommasiniana	10
Euphrasia stricta	Stijve ogentroost	10
Fagus sylvatica	Beuk	1
Festuca pratensis	Beemdlangbloem	8
Festuca rubra	Rood zwenkgras	m
Ficus carica	Vijg	5
Filipendula ulmaria	Moerasspirea	2
Filipendula vulgaris	Knolspirea	m
Fragaria vesca	Bosaardbei	1,4,m
Fraxinus excelsior	Es	1,m
Galeopsis angustifolia	Smalle raai	6
Galeopsis tetrahit	Gewone hennepnetel	2,m
Galinsoga parviflora	Kaal knopkruid	1,m
Galinsoga quadriradiata	Harig knopkruid	6
Galium aparine	Kleefkruid	m
Galium mollugo	Glad walstro	1,10,m
Galium odoratum	Lievevrouwebedstro	2,3
Galium verum	Geel walstro	2,4,8,9,m
Galium verum ssp. wirtginii		10
Genista germanica	Duitse brem	1,4,9
Genista tinctoria	Verfbrem	2,4
Gentiana acaulis (=Kochiana)	(Stengelloze gentiaan)	3
Gentiana asclepiadea	(Zijdeplantgentiaan)	4
Geranium pyrenaicum	Bermooievaarsbek	8,m
Geranium robertianum	Robertskruid	1,m
Geranium sanguineum	Bloedooievaarsbek	8
Geranium sylvaticum	Bosooievaarsbek	2,3,9

Geum montanum	(Bergnagelkruid)	3,9
Geum rivale	Knikkend nagelkruid	2,3,8
Geum urbanum	Geel nagelkruid	1,8,m
Glechoma hederacea	Hondsdraf	5
Gymnadenia conopsea	Grote muggenorchis	9
Gymnocarpium dryopteris	Gebogen driehoeksvaren	1,2,3
Hedera helix	Klimop	4,m
Helianthemum nummularium	Geel zonneroosje	4,8
Hepatica nobilis	Leverbloempje	2,4
Herniaria hirsuta	Behaard breukkruid	7
Hesperis matronalis	Damastbloem	m
Hieracium lactucella	Spits havikskruid	4
Hieracium murorum	Muurhavikskruid	1,3,5,8
Hieracium pilosella	Muizenoor	3,m
Hieracium villosum	(Viltig havikskruid)	3
Hippocrepis comosa	Paardenhoefklaver	4
Holcus lanatus	Gestreepte witbol	1,10
Homogyne alpina	(Alpenlattich)	3,9
Humulus lupulus	Hop	m
Huperzia selago	Dennenwolfsklauw	1,4
Hypericum humifusum	Liggend hertshooi	8
Hypericum montanum	Berghertshooi	1,8
Hypericum perforatum	Sint-Janskruid	1,8,m
Hypochaeris radicata	Gewoon biggenkruid	2
Hypochaeris uniflora	(Eenhoofdig biggenkruid)	9
Impatiens glandulifera	Reuzenbalsemien	1
Impatiens noli-tangere	Groot springzaad	2,8
Impatiens parviflora	Klein springzaad	m
Jasione montana	Zandblauwtje	10
Juglans regia	Okkernoot	m
Juncus articulatus	Zomprus	8
Juncus effusus	Pitrus	1,8
Juncus tenuis	Tengere rus	1,m
Juniperus communis	Jeneverbes	4
Laburnum alpinum	Goudenregen	3,m
Lactuca serriola	Kompassla	8,m
Lamium galeobdolon ssp. galeob.	Gele dovenetel	1
Lapsana communis	Akkerkool	1,m
Larix decidua	Europese lork	4,9
Laserpitium latifolium	Breed laserkruid	3
Lathyrus pratensis	Veldlathyrus	1,m
Lathyrus sylvestris	Boslathyrus	10,m
Lathyrus vernus	Voorjaarslathyrus	1,4,9
Leontodon autumnalis	Vertakte leeuwentand	2,10,m
Lepidicum virginicum	Amerikaanse kruidkers	5,m
Leucanthemum vulgare	Gewone margriet	2,9

Ligustrum vulgare	Wilde liguster	m
Lilium bulbiferum ssp.croceum	Roggelelie	4
Lilium martagon	Turkse lelie	3
Linaria vulgaris	Vlasbekje	10
Lolium perenne	Engels raaigras	1
Lonicera caerulea	(Blauwe kamperfoelie)	3
Lotus corniculatus	Gewone rolklaver	1,2,10
Lotus pedunculatus	Moerasrolklaver	m
Luzula campestris	Gewone veldbies	9,m
Luzula luzuloides	Witte veldbies	1,2,3,4,8
Luzula pilosa	Ruige veldbies	1
Luzula sylvatica	Grote veldbies	3,5
Lycopodium clavatum	Grote wolfsklauw	2
Lysimachia vulgaris	Grote wederik	1,8,m
Lythrum salicaria	Grote kattenstaart	m
Maianthemum bifolium	Dalkruid	2,3,9
Matricaria discoidea	Schijfkamille	m
Medicago arabica	Gevlekte rupsklaver	10
Medicago lupulina	Hopklaver	1,8,m
Medicago sativa	Luzerne	10
Melampyrum pratense	Hengel	1,5,8,m
Melica nutans	Knikkend parelgras	2,4
Melilotus albus	Witte honingklaver	10,m
Mentha longifolia	Hertsmunt	5
Mesembryanthemum crystallinum	*(IJsplantje)*	4
Minuartia laricifolia		4
Moehringia muscosa	(Moos-Nabelmiere)	2,5
Moehringia trinervia	Drienerfmuur	1
Molinia caerulea	Pijpenstrootje	4
Molopospermum peloponnesiacum		3
Monotropa hypopitys	Stofzaad	2
Mycelis muralis	Muursla	1,8
Myosotis arvensis	Akkervergeet-mij-nietje	m
Myosoton aquaticum	Watermuur	3
Nardus stricta	Borstelgras	2,9
Neottia nidus-avis	Vogelnestje	2,4
Oplismenus undulatifolius		5
Opuntia ficus-indica	*(Woestijnvijg)*	5
Orchis mascula	Mannetjesorchis	3
Origanum vulgare	Wilde marjolein	8
Oxalis corniculata	Gehoornde klaverzuring	5,8
Oxalis fontana (Hk.O.stricta)	Stijve klaverzuring	1,5,10,m
Paradisea liliastrum	(Paradijslelie)	3,9
Parietaria judaica	Klein glaskruid	7
Parietaria officinalis	Groot glaskruid	4,5,8
Pedicularis tuberosa	(Knolkartelblad)	9

Peucedanum ostruthium	Meesterwortel	2,3,m
Peucedatum venetum		2
Phalaris arundinacea	Rietgras	m
Phegopteris connectilis	Smalle beukvaren	1,2,3
Phleum pratense s.str.	Timoteegras	1,8
Phragmites australis	Riet	m
Phyteuma ovatum	(Haller's rapunzel)	3,4,8
Phyteuma scheuzeri ssp. scheuzeri		1,4,8,9
Phyteuma spicatum	Witte rapunzel	2
Phytolacca americana	Oosterse karmozijnbes	5
Picea abies	Fijnspar	1,m
Picris hieracioides	Echt bitterkruid	8
Pimpinella major	Grote bevernel	2
Pinguicula alpina	(Alpenvetblad)	3
Pinguicula leptoceras		3
Pinus sylvestris	Grove den	1,4
Plantago lanceolata	Smalle weegbree	m
Plantago major ssp. major	Grote weegbree	1,m
Plantago serpentina	(Slangenweegbree)	2,4,9
Platanthera chlorantha	Bergnachtorchis	4
Poa alpina ssp.vivipara	(Alpenbeemdgras, vivipare vorm)	9
Poa annua	Straatgras	m
Poa nemoralis	Schaduwgras	1,8,m
Polygala chamaebuxus	(Buxusbladige vleugeltjesbloem)	3
Polygala comosa	Kuifvleugeltjesbloem	4
Polygala spec.		2
Polygala vulgaris	Gewone vleugeltjesbloem	10
Polygonatum multiflorum	Gewone salomonszegel	1
Polygonatum odoratum	Welriekende salomonszegel	2
Polygonatum verticillatum	Kranssalomonszegel	2,3
Polygonum alpinum	(Alpenduizendknoop)	9
Polygonum aviculare	Gewoon varkensgras	5,8,m
Polygonum hydropiper	Waterpeper	6
Polygonum viviparum	(Levendbarende duizendknoop)	3
Polypodium vulgare	Gewone eikvaren	1,8
Polystichum lonchitis	Lansvaren	3
Populus tremula	Ratelpopulier	1,m
Portulaca oleracea	Postelein	4
Potentilla argentea	Viltganzerik	10,m
Potentilla aurea	(Gouden ganzerik)	3,9
Potentilla erecta	Tormentil	1,3,4,9,m
Potentilla norvegica	Noorse ganzerik	10,m
Prenanthes purpurea	(Hazensla)	1,3,8
Primula elatior	Slanke sleutelbloem	8
Primula farinosa	(Melige sleutelbloem)	3
Primula hirsuta		3

Pritzelago alpina ssp. alpina		3
Prunella grandiflora	Grote brunel	2,4,8
Prunella vulgaris	Gewone brunel	1
Pseudorchis albida	Witte muggenorchis	3
Pteridium aquilinum	Adelaarsvaren	1,4
Pulsatilla alpina ssp. apiifolia	(Gele alpenanemoon)	3
Pyrola minor	Klein wintergroen	1
Quercus petraea	Wintereik	4
Quercus robur	Zomereik	1
Quercus rubra	Amerikaanse eik	5,m
Ranunculus acris	Scherpe boterbloem	1,10,m
Ranunculus platanifolius		2,3,9
Reseda lutea	Wilde reseda	8
Reynoutria japonica	Japanse duizendknoop	6
Rhamnes frangula	Sporkehout	5
Rhinanthus minor	Kleine ratelaar	3
Rhodiola rosea	(Rozenkruid)	3,m
Rhododendron ferrugineum	(Roestbladig alpenroosje)	2,3,4,9
Rhus typhina	Azijnboom	5
Robina pseudoacacia	Robinia	5,m
Rorippa palustris	Moeraskers	m
Rorippa sylvestris	Akkerkers	1
Rosa canina	Hondsroos	m
Rubus caesius	Dauwbraam	m
Rubus fruticosus	Gewone braam	m
Rubus idaeus	Framboos	1,9,m
Rumex acetosa	Veldzuring	1
Rumex acetosella	Schapenzuring	m
Rumex alpestris	(Bergzuring)	9
Rumex alpinus	(Alpenzuring)	3
Rumex conglomeratus	Kluwenzuring	m
Rumex obtusifolius	Ridderzuring	1,m
Rumex scutatus	Spaanse zuring	1,m
Ruscus aculeatus	Stekelige muizedoorn	5
Sagina procumbens	Liggende vetmuur	1,m
Salix alba	Schietwilg	m
Salix caprea	Boswilg	m
Salix cinerea	Grauwe wilg	m
Salvia glutinosa	(Gele salie)	1,4,5,8
Salvia pratensis	Veldsalie	8
Sambucus nigra	Gewone vlier	10
Sambucus racemosa	Trosvlier	10
Sanicula europaea	Heelkruid	6
Saponaria ocymoides	(Rotszeepkruid)	8
Saponaria officinalis	Zeepkruid	8,10,m
Saxifraga cuneifolia	(Wigbladige steenbreek)	1,4,8

Saxifraga rotundifolia	Ronde steenbreek	3
Saxifraga stellaris	(Sterbloemige steenbreek)	1,9
Scabiosa columbaria	Duifkruid	2,4,8,9,10
Scleranthus annuus	Eenjarige hardbloem	10
Scrophularia auriculata	Geoord helmkruidkruid	m
Scrophularia nodosa	Knopig helmkruid	1,m
Scutellaria galericulata	Blauw glidkruid	1
Sedum acre	Muurpeper	m
Sedum album	Wit vetkruid	5,8
Sedum cepaea	Omgebogen vetkruid	5
Sedum dasyphyllum	Dik vetkruid	4,5,8
Sedum reflexum	Tripmadam	7,m
Sedum rupestre	Tripmadam	2,8
Sedum sexangulare	Zacht vetkruid	2,m
Sedum telephium ssp. maximum	Hemelsleutel	1,2,8,m
Senecio inaequidens	Bezemkruiskruid	5
Senecio jacobaea	Jacobskruiskruid	m
Senecio rupestris	(Rotskruiskruid)	8
Sesleria caerulea	Blauwgras	9?
Setaria virides	Groene naaldaar	10
Silene dioica	Dagkoekoeksbloem	1
Silene nutans	Nachtsilene	2,4,8,10
Silene rupestris	(Rotssilene)	1,3,4,5,8,10
Silene viscaria	Rode pekanjer	2
Silene vulgaris	Blaassilene	1,2,m
Solanum dulcamara	Bitterzoet	m
Soldanella alpina	(Alpenfranjeklokje)	3
Solidago canadenis	Canades guldenroede	m
Solidago gigantea	Late guldenroede	6
Solidago virgaurea	Echte guldenroede	8,9
Sonchus oleraceus	Gewone melkdistel	5,m
Sorbus aria	Meelbes	2
Sorbus aucuparia	Wilde lijsterbes	2
Sorbus chamaemespilus		3
Sorbus mougeotti		3,4
Spirea japonica	Theeboompje	6,m
Stachys officinalis	Betonie	2,5,8,9,10
Stachys recta	Bergandoorn	10
Stachys sylvatica	Bosandoorn	1,8
Stellaria graminea	Grasmuur	1
Stellaria media	Vogelmuur	m
Stellaria nemorum	Bosmuur	9
Stellaria uligonosa	Moerasmuur	1
Streptopus amplexifolius	(Knoopvoet)	1,3
Tamus communis	Spekwortel	4,5
Tanacetum vulgare	Boerenwormkruid	10,m

Taraxacum officinale	Paardenbloem	1,m
Teucrium chamaedrys	Echte gamander	5
Teucrium scorodonia	Valse salie	2,4,8
Thalictrum aquilegiifolium	Akeleiruit	2,3
Thymus pulegioides	Grote tijm	2,3,4,9,m
Tilia cordata	Winterlinde	m
Tragopogon pratensis ssp.pratensis	Gele morgenster	9
Trifolium alpinum	(Alpen-Klee)	3,9
Trifolium arvense	Hazenpootje	1,5,8,10
Trifolium badium	(Bruine klaver)	8,m
Trifolium campestre	Liggende klaver	5
Trifolium hybridum	Basterdklaver	8
Trifolium montanum	Bergklaver	9
Trifolium pratense	Rode klaver	1,m
Trifolium repens	Witte klaver	1,5,m
Trifolium rubens	Purpere klaver	4
Trisetum flavescens	Goudhaver	1
Trollius europaeus	(Trollius)	2,3
Tussilago farfara	Klein hoefblad	m
Vaccinium myrtillus	Blauwe bosbes	1,3,9
Vaccinium uliginosum	Rijsbes	3,9
Vaccinium vitis-idaea	Rode bosbes	4
Valeriana officinalis	Echte valeriaan	3
Valeriana tripteris	(Driedelige valeriaan)	1,3
Veratrum album (s. str.)	(Dodenwaad)	2,3,10
Verbascum densiflorum	Stalkaars	2,10,m
Verbascum lychnitis	Melige toorts	8,10
Verbascum nigrum	Zwarte toorts	8,10
Verbascum thapsus	Koningskaars	m
Verbena officinalis	IJzerhard	2,5,8,10
Veronica alpina	(Alpenereprijs)	9
Veronica chamaedrys	Gewone ereprijs	1,3,9
Veronica filiformis	Draaderepijs	m
Veronica officinalis	Mannetjesereprijs	1,9,m
Veronica persica	Grote ereprijs	10,m
Veronica spicata	Aarereprijs	10
Veronica urticifolia	(Netelereprijs)	1,3
Vicia cracca	Vogelwikke	1,m
Vicia sepium	Heggenwikke	1
Vincetoxicum hirundinaria	Engbloem	2,4,10,m
Viola biflora	(Tweebloemig viooltje)	3
Viola canina	Hondsviooltje	4
Viola hirta	Ruig viooltje	3
Viola palustris	Moerasviooltje	3
Viola tricolor	Driekleurig viooltje	2,8,10

Verantwoording, literatuurlijst - door Annie Vos

Van de in het veld op habitus herkende plantensoorten zijn de namen genoteerd.
Vaak wordt nog in het veld naar details gekeken om kenmerken te controleren. Bij twijfel of bij onbekende soorten wordt (enig verantwoord) materiaal meegenomen.
Van sommige planten zijn detailfoto's gemaakt. 's Avonds is veel materiaal gedetermineerd met behulp van de meegenomen flora's (zie literatuurlijst).
Over het algemeen kon het meegebrachte materiaal op naam gebracht worden.
De wetenschappelijk namen zijn ontleend aan de nomenclatuur van Flora Helvetica. De officiële Nederlandse namen in de 2e kolom komen uit Heukels of uit Lambinon/De Langhe e.a.. De niet- officiële Nederlandse namen komen uit Blamey en staan tussen haakjes. Bij gebrek aan een Nederlandse naam is meestal gekozen voor een Duitse naam uit Flora Helvetica of uit Flora Alpina.
Een enkele opmerking staat ook tussen haakjes. De datakolom geeft aan op welke excursie-dag de soort is gezien. De M in de datakolom zijn de planten van Malesco en omgeving. Gekozen is om die soorten te noteren, die een redelijke afspiegeling vormen van de vegetatie van de betreffende excursiedagen. Er is niet getracht om op alle dagen alle soorten te noteren.
Het meegebrachte materiaal van alle deelnemers, met name van Leny Huitzing, van Alfons Vaessen, en van Saakje Wiemer zijn tezamen met het plantenmateriaal van Annie Vos tot één plantenlijst verwerkt. In totaal zijn 454 plantensoorten genoteerd.

Geraadpleegde literatuur:

1. Aeschimann, David, Konrad Lauber e.a. - Flora Alpina ; band 1 en 2; 1e dr., 2004, Bern.
2. Lauber, Konrad / Gerhart Wagner - Flora Helvetica, 2e dr., 1998, Bern.
3. Lauber, Konrad / Gerhart Wagner - Bestimmungsschlüssel zur Flora Helvetica, 2e dr., 1998, Bern.
4. Rothmaler, W. - Exkursionsflora von Deutschland: band 3: Gefässpflanzen: Atlasband, Nachdruch 11, Auflage 2009, Spektrum Acad.Verlag, Heidelberg.
5. Rothmaler, W.- Exkursionsflora von Deutschland: band 4: Gefässpflanzen: Kritischer Band, 10e dr., 2005, München.
6. Grey-Wilson, Chr. en M. Blamey - Bergflora van Europa, 2003, Baarn.
7. Meijden, R.van der - Heukels' Flora van Nederland, 23e dr., 2005 Groningen.
8. Lambinon/De Langhe e.a. , - Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden, 3e dr., 1998, Meise.
9. Baumann,H. e.a. Orchideen Europas; mit angrenzenden Gebieten;2006,Stuttgart.
10. Eggenberg, S. und A. Möhl - Flora Vegetativa, Ein Bestimmungsbuch für Pflanzen der Schweiz in blütenlosen Zustand , Haupt Verlag, 2007, Bern Stuttgart Wien.
11. Mertz, P. - Alpenpflanzen im ihren Lebensräumen; ein Bestimmungsbuch; Haupt Verlag, 2008, Bern Stuttgart Wien.
12. Bovio, M. en M. Broglio - La flora del Parco Naturale Mont Avic; 2007, Aosta.
13. Binz, A & C. Heitz: Schul- und Excursionsflora für die Schweiz; 19. Auflage, 1990, Basel.
14. Finkenzeller, Xaver - Alpenblumen, erkennen & bestimmen; Steinbachs Naturführer; 2003, Ulmer.

Beknopte Geologie van het Grand Val gebied

Het nationaal park Grand Valde maakt deel uit van de Alpen, een gebied met een gecompliceerde geologische geschiedenis.

Heel beknopt samengevat, zijn de Alpen (een Geologisch jong gebergte) ontstaan door het opschuiven en botsen van de Afrika aardplaat met de Europa aardplaat.

Bij dit proces is en passent ook een deel van de tussen liggende bodem van de Tethys oceaan (nu de Middellandse zee) meegenomen.

Randen van de Afrika plaat zijn gedeeltelijk onder de Europa plaat geschoven, waarbij delen van de oceaan bodem (ofiolieten) en stukken van de Europa plaat zijn meegesleurd de diepte (verscheidene kilometers) van de aarde in.

Andere gedeelten zijn juist door de Europa plaat van de Afrika plaat afgeschraapt (dekblad) en kwamen bovenop te liggen.

In latere fasen van deze plaat botsingen zijn diepere gesteenten en soms zelfs delen van de mantel! juist weer omhoog gekomen door o.a. erosie en verdere plaatbewegingen.

Al deze processen hebben zich gedurende miljoenen jaren kunnen afspelen met als resultaat de vorming van de Alpen.

Het met deze reis bezochte gedeelte bevind zich aan de rand van het NP Grand Val, en aan de uiterste rand van het Ivrea-Verbania breuk systeem.

Het dal van ons hotel , Valle Vigezzo gelegen tussen Domodosola en Lugano vormt een grens tussen het Penninisch dekblad (opgedrukt, afgeschraapt plaat materiaal) en het Zuid Alpine dekblad systeem (oa Grand Val gebied).

Tussen deze gebieden in, komt een deel van de gefragmenteerde oceanische plaat (Tethys) te voorschijn (lower crust). Dit speciale gebied hebben we van uit Finero met drie wandelingen doorkruist. Hier vinden we Ultra Mafisch gesteente dat op verschillende plaatsen in het wandelpad en beneden bij de Fiume rivier is ontsloten.(zie ook Gea 2000 (1) p13). Door de zware begroeiing is het meeste echter aan het oog onttrokken.

Voorbeelden van ultra mafisch gesteente zijn gabbro's en peridotieten , deze laatste meestal verweerd (omgezet) tot serpentiniet. Dit gesteente: serpentiniet is lokaal bekend als "pietra ollare'' en werd gebruikt voor het vervaardigen van allerlei gebruiksvoorwerpen zoals schalen, bekers en zelfs afvoerbuizen.

De andere wandelingen bezochten hoofdzakelijk het Zuid Alpine dekblad systeem, dit kenmerkt zich door gesteenten met een metamorfe herkomst, zoals (para)gneizen en schisten .

We onderscheiden drie hoofdgroepen gesteenten, ingedeeld naar hun ontstaan, te weten:

- Stollings gesteenten: bv basalt (aan de oppervlakte gestold), graniet (in de diepte gestold), gesteente ontstaan door afkoelen van lava uit vulkanen.

- Sediment gesteente: bv kalksteen(opeen stapeling van miljoenen kalk skeletjes), zandsteen, leisteen, gesteente ontstaan door bv het verharden van rivierafzettingen zoals slib en klei, dit geeft leisteen.
- Metamorf gesteente: bv gneis, marmer en schist, deze gesteenten ontstaan door het veranderen van boven genoemde gesteenten door hoge temperatuur en of hoge druk, bv door indringen van magma of het onderduiken van platen.
  Zo ontstaat marmer onder hoge druk uit kalksteen en gneis bv uit graniet.

Gesteenten zijn altijd opgebouwd uit mineralen, zoals graniet bestaat uit de mineralen kwarts, veldspaat en glimmer(mica), of soms maar uit één mineraal zoals kwarts in kwartsiet (een zandsteen).

In stollings en metamorf gesteenten komen nooit fossielen voor, terwijl sediment gesteente soms bijna alleen uit fossielen kan bestaan (kalksteen)

Voorbeelden van voorkomende gesteentenop deze reis zijn tentoongesteld in het Museum van Malesco (Ma's gesloten!) en bij het begin van de geologische wandeling in Vogogna.

Enkele voorbeelden van Ultra Mafisch gesteente (betekend heel donker gekleurd gesteente):

Peridotiet, dit gesteente heeft zijn herkomst uit de aardmantel en is gevormd onder hoge druk en temperatuur. Het wordt hoofdzakelijk aangetroffen in vulkanen (meegenomen met lava) of bij gebergte vorming waarbij hevige plaat botsingen materiaal van onder de platen (=aardmantel) naar boven persen. Het bestaat grotendeels uit een mengsel van magnesium en ijzer silicaat $(Mg,Fe)SiO_4$, en heeft een hoge dichtheid (3.1 – 3.4 g/ml)

Gabbro, dit gesteente werd gevormd bij het ontstaan van de onderste laag van een oceaanbodem (de Tethys), en grenst dan aan de aardmantel. Het is net als peridotiet door plaatbewegingen gevolgd door erosie aan het oppervlak bloot gekomen. Het bestaat uit veldspaten: plagioklaas (licht gekleurd) en uit pyroxenen (zwart), deze kunnen gescheiden zijn in banden, men spreekt dan van gebande gabbro. (dichtheid 2.7- 3.2 g/ml)

Serpentiniet, dit gesteente is gevormd door omvorming van peridotiet onder invloed van water en CO_2 Zo als eerder vermeld kan dit zachte gesteente makkelijk worden bewerkt, de dichtheid is 2.58 g/ml.

Metamorf gesteente (betekend omgevormd):

Gneis, dit gesteente is ontstaan uit graniet dat onder hoge druk diep in de aarde is vervormd (zie gelaagdheid), de samenstellende mineralen kwarts, veldspaat en glimmer zijn meer gescheiden en vormen laagjes (strepen) of soms ogen (grote veldspaat kristallen) men spreekt dan van Augen gneis.(dichtheid 2.6-2.9g/ml)

Schisten, dit gesteente ontstaat uit omgezette sedimenten: klei- en slibbodems van oude zeeën, die onder druk en verhoogde temperatuur zijn omgezet. De glimmende laagjes bestaan hoofdzakelijk uit glimmer: muscoviet(wit transparant) en biotiet (zwart),(dichtheid 2.5-2.9 g/ml)

Marmer, marmer ontstaat uit kalksteen sedimenten die onder druk zijn omgezet in kristallijn calciet, hierbij gaan de oorspronkelijk veelvuldig aanwezige fossielen verloren (dichtheid 2.7 g/ml).

Literatuur:

Elsevier Alpen gids, T Schauer C Caspari 1976

Understanding Earth, F Press, R Siever, 1998 Freeman New York

Gesteine, P Rothe, 2005 Wissenschaftliche Buchgesellschaft Darmstadt

Tirion Stenen gids, WH Hamilton, AR Woolley, AC Bishop, 1994

Peridotiet, een gesteentetype beschreven en verklaard, H. Helmers, 2000, Gea (1) p13

Zie ook Geo Pad Finero en Vogonnia

Website Grand Val bevat ook de GP borden van het Vogogna Geo Pad, http://www.parcovalgrande.it sentiero geologico Vogogna

Museum Malesco: uitgebreide geologiecollectie met gesteentevoorbeelden en een grote geologische kaart, wel in het Italiaans…

Mikkel Suijker 2014

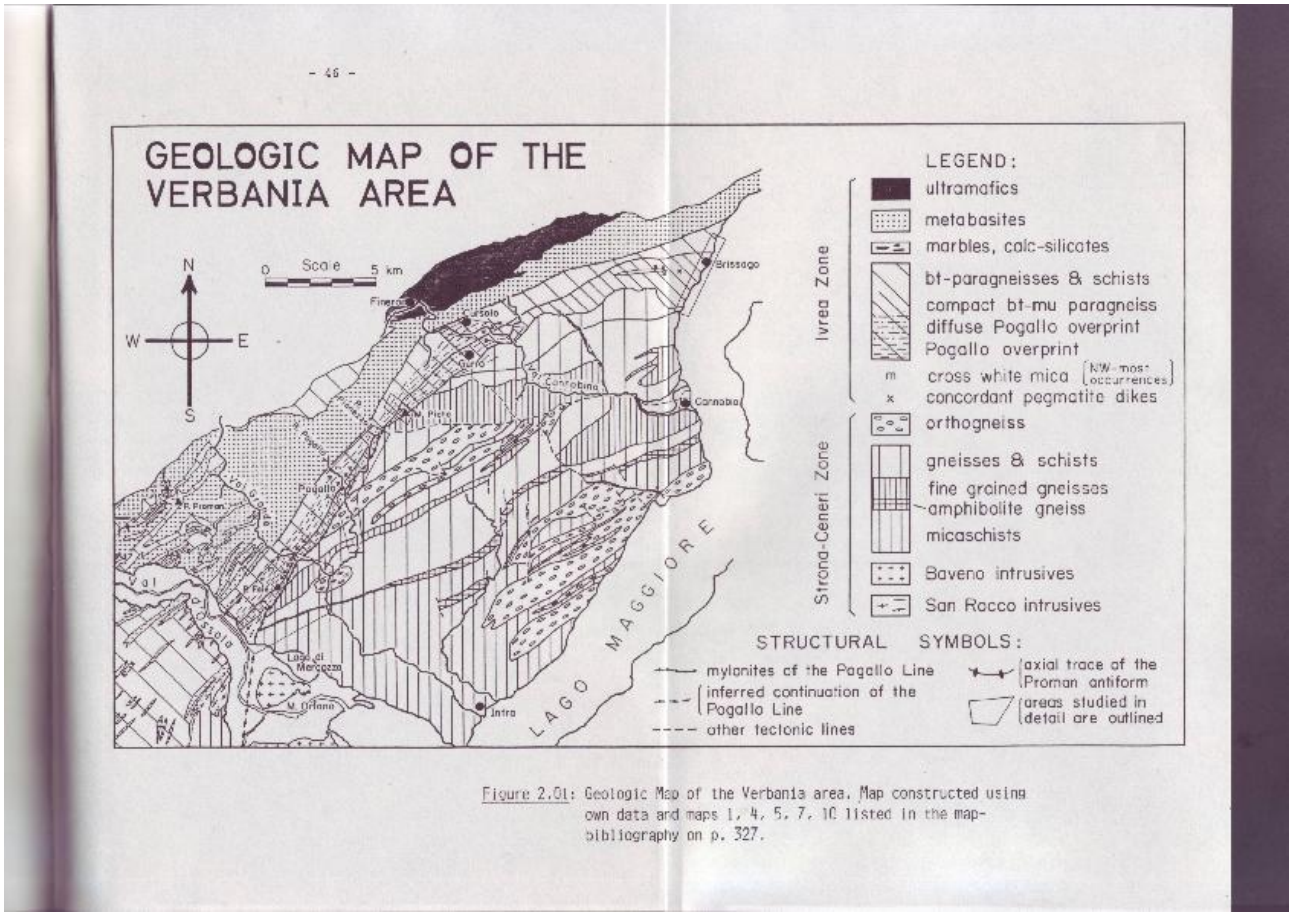

Figure 2.01: Geologic Map of the Verbania area. Map constructed using own data and maps 1, 4, 5, 7, 10 listed in the map-bibliography on p. 327.

Dierenlijst reis Parco Val Grande KNNV 2014

Waarnemingen bestaan uit identificatie van foto's en duidelijke veldwaarnemingen.

Insecten/ongewervelden

Naam	Lat naam	opmerking		
Tweekleurige parelmoervlinder	*Meliaea didyma*	rups		
Plakker	*Lymantria dispar*	rups		
Eikenblad spin	*Aculepeira ceropeigia*	In web		
Groene Stinkwants	*Palomena prasina*	parend		
Neushoornkever	*Oryctes nasicornis*	man		
Kameelhalsvlieg	*Raphidia notata*			
Schorpioenvlieg	*Panorpa communis*	man		
(witte hooiwagen)	*Opiliones*			
Groene Sabelsprinkhaan	*Tettigonia viridissima*			
Vuurwants	*Pyrrhocoris apterus*			
Bloedcicade	*Cercopis vulnerata*			
Gewone bronlibel	Cordulegaster boltonii			
Gouden tor	*Potosia aeruginosa*			
Mestkever	*Geotrupes stercorosus*			
(Behaarde Boktor met vlekken)	*Saperda perforata*			
Rozenkever	*Phyllopertha horticola*			
Bijenwolf	*Trichodes apiarius*			
Veelkleurig Aziatisch Lieveheersbeestje	*Harmonia axyridis*	larve		
Bladwesp (mannelijk) Duitse naam: Gespinst blattwespe	*Megalodontes cephalotes*,	Man		
Veldkrekel	*Gryllus campestris*			
Coloradokever	*Leptinotarsa decemlineata*	Larven + adulten		
Gevlekte Smalbok	*Strangalia maculata*			

Gewervelde dieren

Naam	**Lat naam**	**Opmerking**	**Datum waarneming**	**plaats**
Forellen	*Truita spec.*			
Alpen salamander		Larven met poten en kieuwen		
Bosmuis	*Mus musculus*		1 juli 2015	Weggetje Val Loana
Rosse Woelmuis?	*Clethrionomys glareolus*		30 juni 2015	Weggetje Val Loana
Vos	*Vulpes vulpes*		5 juli 2015	Vanuit de trein van Malesco naar Domodossola
Ree	*Capreolus capreolus*		2 juli 2015	Langs de Loana (M14)
Muurhagedis	*Podarcis muralis*		4 juli 2015	
Smaragd hagedis	*Lacerta viridis*		6 juli 2015	Botanische tuin in Stresa
Pad			1 juli en 4 juli 2015	Weggetje Val Loana
Gemzen		Op afstand	2 juli 2015	Vanaf Alpe Scaredi in het Val Grande
Mol		Was dood	8 juli 2015	Aan de westkand van de Loana (M10)

Mikkel Suijker en Janke Lesterhuis

Juli 2014

Vogellijst reis Parco Val Grande door Lenie Huitzing

Soort	**1-7**	**2-7**	**3-7**	**4-7**	**5-7**	**6-7**	**7-7**	**8-7**	**9-7**	**10-7**
Alpengierzwaluw									x	
Alpenkauw			x							
Bergfluiter				x						
Blauwe reiger		x								
Boerenzwaluw	x					x	x	x		
Boomklever										x
Buizerd	x									
Draaihals		x						x		
Europese kanarie	x			x						
Gierzwaluw	x				x	x		x		
Goudvink	x									
Graspieper			x						x	
Grauwe klauwier										x
Groene Specht									x	
Grote bonte specht								x		
Groenling			x	x	x					
Grote gele kwikstaart										x
Grote lijster		x								
Heggemus			x						x	
Huismus	x									
Huiszwaluw	x		x			x				
Italiaanse mus	x				x					
Kleine Plevier							x			
Koolmees		x				x		x		
Korhoen			x							
Kuifmees				x						
Matkopmees									x	
Merel		x				x	x	x		
Oeverloper										x
Pimpelmees		x								
Raaf	x								x	
Roodborst	x		x						x	
Rotszwaluw										x
Slangenarend						x			x	
Tjiftjaf				x						
Tuinfluiter			x							
Veldleeuwerik			x							
Vink	x	x		x		x			x	
Vlaamse gaai	x			x						
Vuurgoudhaantje	x			x		x				
Waterspreeuw							x			
Wilde eend										x
Winterkoning	x		x							
Witte kwikstaart							x			

Zanglijster		x				x				
Zwarte kraai									x	
Zwarte mees	x			x					x	x
Zwarte roodstaart	x				x					
Zwarte Specht				x						
Zwartkop	x	x			x				x	x
Dagelijks bij het hotel:										
Europese kanarie										
Grauwe vliegenvanger										
Rotszwaluw										
Merel										
Roodborst										

Vlinderlijst reis Parco Val Grande door Alfons Faassen

Nederlandse naam	**Wetenschappelijke naam**	**1-jul**	**2-jul**	**3-jul**	**4-jul**	**5-jul**	**6-jul**	**7-jul**	**8-jul**	**9-jul**	**10-jul**
Dagvlinders											
koninginnenpage	Papilio machaon					X				X	
zwarte apollo	Parnassius mnemosyne			X						X	
groot koolwitje	Pieris brassicae			X	X	X					
klein koolwitje	Pieris rapae			X							X
berg geaderd witje	Pieris bryoniae			X							
klein geaderd witje	Pieris napi					X		X			X
oranjetip	Anthocharis cardami-nes			X		X					
citroenvlinder	Gonepteryx rhamni					X					
boswitje	Leptidae sinapsis							X			
geraniumblauwtje	Cacyreus marshalli					X					
morgenrood	Lycaena virgaureae									X	X
klein tijmblauwtje	Pseudophilotes baton			X							
bruin blauwtje	Aricia agestis			X							
dwergblauwtje	Cupido minimus					X					
vetkruidblauwtje	Scolitanitides orion					X					
sleutelbloemvlinder	Hamaeris lucina										X
grote weerschijnvlinder	Apatura iris					X					
grote ijsvogelvlinder	Limenitis populi										X
kleine vos	Aglais urticae			X	X	X				X	X
gehakkelde aurelia	Polygonia c-album					X					
atalanta	Vanessa atalanta									X	X
kleine parelmoervlinder	Issoria lathonia			X	X	X				X	
grote parelmoervlinder	Argynnis aglaja				X	X				X	X

duinparelmoervlinder	Argynnis niobe				X	X				X	
bergparelmoervlinder	Boloria napaea									X	
veldparelmoervlinder	Melitaea cinxia									X	X
knoopkruidparelmoervlinder	Melitaea phoebe				X					X	
bosparelmoervlinder	Melitaea athalia	X		X	X	X				X	
dambordje	Melanargia galathea		X		X	X		X	X	X	
boserebia	Erebia ligea									X	
bergerebia	Erebia epiphron				X					X	
grote saterzandoog	Satyrus actaea							X			X
bruin zandoogje	Maniola jurtina			X							
koevinkje	Aphantopus hyperantus							X			
hooibeestje	Coenonympha pamphilus									X	X
tweekleurig hooibeestje	Coenonympha arcania				X					X	
bont zandoogje	Pararge aegeria			X		X					
argusvlinder	Lasiommata megera					X					
rotsvlinder	Lasiommata maera									X	
zwartsprietdikkopje	Thymelicus lineolus							X		X	X
kommavlinder	Hesperia comma							X			
grootdikkopje	Ochlodes sylvanus				X			X		X	X
Nachtvlinders											
huismoeder	Noctua pronuba				X						
appeltak	Campaea marginata				X						
bloedrupje spec.	Zygaena purpuralis		X		X	X		X		X	X
bloedrupje spec.	Zygaena ephialtes				X	X					
bloedrupje spec.	Zygaena erythrus				X	X					
bloedrupje spec.	Zygaena carniolica					X		X	X		
metaalvlinder	Adscita statices				X						
phegeavlinder	Amata phegea		X	X	X	X	X	X	X	X	X
heidewortelboorder	Phymatopus hecta	X			X						
bonte beervlinder	Callimorpha dominula								X		
Libellen											
Zuidelijke bronlibel	Cordulegaster bidentata					X					